

Mūsų jubilatai

Eduardas Špicas balandžio 2 d. švenčia **40**-metį. Klubą jis lanko nuo 1999 m. lapkričio mėn. Stodamas į Klubą savo pareiškime jis rašė, kad labai mėgsta gyvūnus, taip pat domisi ateiviais iš kosmoso ir yra matęs „NSO objektą su spinduliavimu“. Apie tuos neatpažintus objektus Eduardas ne kartą mums yra pasakojęs. Kadangi dauguma iš mūsų

jų atžvilgiu gana skeptiški, tai ir pasakojimus apie sutiktus ateivius išklausome gana atlaidžiai. Eduardas – labai tylus ir mažai pastebimas. Jeigu ne tie ateiviai, kažin ar visi Klubo nariai gali pasakyti, kaip jis atrodo. Kad ir kaip būtų, Eduardas nuo apsilankymo Klube pradžios beveik nėra praleidęs susirinkimų, ateina į juos pats pirmasis, kartais net nuo ryto laukia ligoninės teritorijoje. Žinome ir kitą Eduardo pomėgį – ištisomis dienomis važinėti troleibusais po miestą, nesvarbu, kuriuo maršrutu. Ir į šitą jo pomėgį žiūrime atlaidžiai. E.Špicas mėgsta keliauti, todėl su malonumu važiavo su mumis į Kelmę 2003 m. vasarą, nors ta kelionė ir nebuvo pramoginė.

Gimtadienio proga linkime Eduardui daug sveikatos ir toliau visur su mumis lankytis bei nepamiršti savo pomėgių.

Klubo „13 ir Ko“ nariai

Atostogos

Nekvepia man Anglijos žemė...

Lina Čiukšienė

Atostogavau visą vasario mėnesį pas Anglijoje gyvenančias savo dvi dukras. Vyresnioji dirba turtingos anglų šeimos užmiesčio sodyboje Vidurio Anglijoje. Kita dukra sukūrė šeimą su angliu ir gyvena bei dirba Rytų Anglijoje. Man buvo įdomu pamatyti savo svajonių žemę: mokykloje prieš trisdešimt trejus metus mokiausi pagal sustiprinto mokymo anglų kalbos programą ir, atrodo, niekada neppureiks nei anglų kalbos, nei pačios Anglijos nepamatysim... Rūpėjo pamatyti kaip išsikūrė dukros, bet neslėpsiu: traukė pačiai išsiaiškinti savo galimybes padirbėti Anglijoje keletą metų. Tad ir norėčiau papasakoti, kaip sekėsi atostogauti pirmąkart gyvenime taip ilgai, ir dar – užsienio šalyje! Gal kam bus įdomu?

Kelionės pradžia

Keliavau iš Rygos oro uosto, nes taip pigiau nei iš Kauno. Be to, atstumas iš Panevėžio iki Rygos beveik

toks pat kaip ir iki Kauno. Bet prisistačiusi į Panevėžio autobusų stotį ketvirtą valandą ryto pasigailėjau dėl savo pasirinkimo. Autobusas, turėjęs atvykti 4:20 atvyko 5:20, o aš penktą valandą ryto jau buvau išvertusi iš lovos savo šeimynykščius, kurie ruošėsi vežti mane į Rygą – negi leisi prapulti gruodžio pradžioje nupirktiems bilietams, kai į stotį įvažiavo lauktasis autobusas. Oro uostą pasiekiau sėkmingai. Užteko laiko pasverti bagažą ir perskirstyti svorį. Vėliau, belaukiant eilėje prie registracijos stalo, tai man sugražino savo vertės pajautimą, kurį mes, psichikos ligoniniai, taip greitai esame linkę prarasti... Taigi: eilėje už manęs stovėjo dviejų moterų atlydėta mergaitė, kaip supratau, gyvenanti ir dirbanti Anglijoje. Ir būtent prie registracijos stalo ji užlindo prieš mane, dėl to aš pasijutau ir sena, ir žioplą. Bet išūliems, pasirodo, irgi būna nesėkmingų dienų! Po keleto minučių ji jau vertė savo daiktus ir dėlėjo į rankinį bagažą, nes „Rynnair“ oro linijos už 7 svarus (35 litus) priduoti į bagažą leidžia tik 15 kg svorio. Už viršytą svorį reikia papildomai apsimokėti. O aš buvau išėjusi griežta savo dažnai keliaujančių dukterų instruktažą! Tad, pranašiai šyptelėjusi, patraukiau iki kontrolės posto, kur pagal neseniai pakeistas dėl terorizmo grėsmės taisykles, dukterų prigrasinta, buvau rūpestingai visus skysčius, kosmetiką ir aštirus daiktus supakavusi į bagažan atiduodamą lagaminą. Bet kol sudėjau savo daiktus bei puspaltį į konvejerio dėžes, žvitrioji mergelė ir vėl mane pralenkė. Atsidususi praleidau dar vieną merginą ir, praėjusi kontrolės „vartus“, vos susilaikiau atvirai nepradėjusi juoktis: „žvitrioji mergelė“ laikė išėmusi litrinį stiklainį lietuviškos grietinės ir žvalgėsi savo draugių, kurių jau nebebuvo... Žinot, man visai nebebuvo pikta ant savęs – netgi gaila pasidarė mergelės, akivaizdžiai negavusios „instruktažo“...

Pas vyresniąją dukrą

Iš Stanstedo oro uosto (jame leidžiasi „Rynnair“ – pigių skrydžių oro linijų lėktuvai) su mane pasitikusia dukra važiavome dviem traukiniais. Dukrai mano kelionė iš oro uosto ir atgal kainavo 48 svarus (apytikriai 240 Lt), o pati kelionė lėktuvu pirmyn ir atgal kainavo 320 Lt (apie 70 svarų).

Vyresnioji dukra dirba užmiesčio sodyboje, kurioje prižiūri penketą arklių. Taip pat į jos pareigas įeina ir kambarių bei aplinkos tvarkymas. Kai šeimnininkai sodyboje – dukrai buvo nurodyta nesimaišyti akyse ir vakarienę pavalgyti iki 18.30, kad vakare virtuvėje likę šeimos nariai galėtų netrukdomai pabendrauti. Jie žada vasarą arklininkui pastatyti dviejų kambarių priestatą. Vežė medinį dviejų kambarių namelį, bet tas nepralindo pro medžius, o gamtosauga čia irgi kirsti medžių neleidžia. Be to, apylinkėse keliai siauri, vingiuoti ir kalvoti.

Mudvi gyvenome vienos, nes šeimnininkai žiemą atvažiuoja retai. Nustebino, kad durys sodyboje

nerakinamos nei naktį, nei dieną, nei išvykstant į miestą. O įėjimų į namą yra bent trejetas. Duktė dar prižiūri ir tvarko namus (1 kartą per savaitę), plauna indus indaplove, kai susirenka visa šeima, nes jie turi 4 sūnus: 18, 14, 12 ir 9 metų. Vaikai mokosi berniukų internatiniuose koledžuose, o vasarą visa šeima leidžia sodyboje. Nuo rudens šeimnininkai atvažiuoja savaitgaliais ir vaikus parsiveža ne visada. Tai jie ir pasiūlė dukrai žiemą pasikviesti namiškių: kad vienai nebūtų slogu.

Sandėlyje šeimnininkai laiko papildomą šaldytuvą ir šaldiklį – todėl ir dukrai duota vietos produktams pasidėti. Jie dukterį apsipirkti nuveža, nes iki artimiausio miestelio 3,5 mylios (1 mylia lygi 1,6 km).

Autobusai čia važiuoja retai, nes visi aplinkiniai turi mašinas, tad ir mes prie autobusų neprisitaikėm – nebuvo mums patogiu laiku. Mano duktė mėgsta fotografuoti augaliukus, gyvulėlius bei vaikus. Pradėjusi čia dirbti, ji per keletą savaičių nusipirko skaitmeninį fotoaparata. Ir man patiko fotografuoti, tad siuntinėjau į Lietuvą nuotraukas internetu draugams akims paganyti.

Dukra, kaip emigrantė, netolimame miestelyje lanko nemokamus anglų kalbos kursus. Vasarą laikys anglų kalbos testą.

Abisinijos katės

Sodyboje gyvena dvi katės. Internete paieškojusios nustatėme: Abisinijos veislės – aš pati tokias matau pirmąkart. Jos labai prierašios ir sekioja iš paskos net po šlapią pievą bei dalyvauja ruošiantis arklidėse. Šeimnininkai jas maitina tik sausu maistu, bet abi katės beveik kasdien parsineša po pelę, nors pakaklėse joms pririšti skambaliukai! Bet į pievose lesinėjančius fazanus dėmesio nekreipia, tačiau tie atidžiai stebi priartėjusias kates. Mažesni paukštukai, jų įvairiausių ten skraido, katėms, priešingai, sukelia daug vilčių ir nerimo, bet mums neteko matyti nė vieno jų dantyse.

„Public footpath“

Anglai mėgsta pasivaikščioti, ir visur: laukuose bei miesteliuose iš seno yra nuorodų „Public footpath“ („Viešieji takeliai“) bei lipynės per tvoras, reiškiantys, kad galima eiti per laukus – kad ir privačius. Sekmadeniais jie dažnai vaikšto ant kaklo pasikabinę tos vietovės maršrutų pėstiesiems žemėlapius, jų yra turizmo centruose (lankstinukuose) ar internete. Tokiu būdu grožisi apylinkėmis ir seni žmonės, ir šeimos su vaikais. Išbandėme tuos kelius ir mes, bet be tinkamos avalynės. O laukai šlapi ir molingi, tad ant savo miestietišku batų vilkome po keletą kilogramų molio ir, besišaipydamos viena iš kitos, nusifotografavome.

O užmiesčio keliuose mašinos vargiai prasilenkia ir beveik nėra šalikelių pėstiesiems. Čia ir praverčia anglų kultūra: jei važiuoja autobusas ar šiaip kokia platesnė mašina – tai vairuotojai sustoja ir praleidžia. Mums, palipusioms į žolėtą pakraštį, vairuotojai dažnai dėkingai

pamojuodavo ranka. Be to, vietovės čia kalvotos, ir kopti į įkalnes man su mano antsvoriu buvo sunkoka. Tad iki artimiausio miestelio sugaišdavome beveik 45 minutes. Bekopiant tekdavo ilsėtis po keletą minučių, ypač su pirkiniais: ne veltui siunčiau draugams nuotrauką su „pirkinių transporto“ vaizdu – dukrai teko nusipirkti krepšį ant ratukų, nes Evesham'e, kur vyksta kursai emigrantams, yra didelė parduotuvė „Tesco“ – kaip mūsų „Maxima“. Joje daug didesnis pasirinkimas ir pigiau, negu artimiausiame miestelyje. Netgi pigiausi produktai „Tesco“ tinkle žymimi panašiomis į mūsų „Optima linija“ etiketėmis, su įrašytu žodžiu „value“ – vertė. Supraskite: sutaupysite. Džiaugiausi, kad dukrai nebereikia taupyti sveikatos sąskaita. Pirmomis dienomis svarą vertindama mūsiškiomis penketu litų, dažnai bijodavau dukrai ir užsiminti apie kokį pirkinį: tokios didelės atrodė sumos. Duktė uždirba 600 svarų, kurie jai mokami kas savaitę. Vėliau prisipažinau jai, kad man norėjosi paklausti, kada jai baigsis pinigai (mano pajamas irgi sudaro 600: tik litų, ir dažnai prieš algą tenka pasukti galvą, norint nusipirkti net maisto. O ką ir bekalbėti apie kitus pirkinius? Manau, žmonėms, gaunantiems neigalumo pensijas, daugiau pasakoti nereikia...). Duktė nušvito: mama, man čia niekada netrūksta pinigų. Kažkada, kai dirbo Vilniaus Belmonto arklidėse, nugalėjęs baime, jai tekdavo po keletą valandų „tranzuoti“ pakelėse, kad galėtų apsilankyti gimtajame Panevėžyje: niekaip nelikdavo dažnoms kelionėms namo. Per pusmetį Anglijoje ji sugebėjo įsigyti nešiojamą kompiuterį, skaitmeninį fotoaparata, gražinti penketo tūkstančių litų skolas bei apsilankyti Lietuvoje. Dar duktė stengiasi kuo daugiau pamatyti: lankosi Londone ir aplinkiniuose miesteliuose. Be to, atostogavau Anglijoje irgi jos sąskaita! Namų ilgesį padeda slopinti „Skype“ programa – tam ir buvo skirtas vienas iš pirmųjų jos pirkinų: kompiuteris. Tiesa: čia ji jau sukaupe nemažą stirtą leidinių apie arklinkystę – apie tai ir svajojo Lietuvoje. Lauktuvių į namus man pripirko irgi knygų: netgi kelių mėnesių dukterėčiai įdėjo žaisliuką – kramtuką, kurio viduryje mažytė knygelė apie spalvas. Biblioteka ir knygynas – jos nuo seno mėgiamiausios vietos. Tiesa, turiu pasakyti, kad jos trečdalis pajamų nesuryja nuoma, kaip kad kitų emigrantų, – teko girdėti, kad būtent tiek atiduodama už nuomojamą būstą.

Klimatas

Apylinkės kalvotos, dar žolė žaliuoja, arkliai visą dieną rupšnoja žolę. Temperatūra teigiama, dirbame jau be striukių. Kieme žydi (vazonuose) dekoratyviniai medeliai, pakelėse – raktažolės, snieguoliukai, ruošiasi žydėti narcizai, žydi krokai. Medžiai žaliuoja apie juos apsvijusiais vijokliais. Laukuose daug pavienių ažuolų.

Vakarais pažiūriu televizorių, nes tikiuosi įprasti prie anglų kalbėjimo greičio. Mat parduotuvėje, kai pardavėjas

ką sako – tai net kainos nespėju išgirsti, o dar pajuokavo kažką – išvis nė žodžio nesupratau.

Apie arklius

Mudviejų su dukra gyvenimo ritmas ten ir sukosi apie arklius – ir aš padėdavau dukrai dirbti. Kartais dėl šalną negalėdavome anksti išvesti arklių, todėl negalėdavome ilgam išeiti pasivaikščioti. Gyvenime nebuvau glosčiusi arklio – dargi bijodavau ir prieiti – o ten netgi jojau ant kumelės Tizy. Tiesa, save, sėdinčią ant arklio, galiu sulyginti tik su bulvių maišu – tokią save išvydau nuotraukoje.

Rytą, po septynių, mudvi nusipraususias bėgdavom į arklidę ir ruošdavome arklius dienei. Arkliai pervelkami dienos apsiaustais – „poponais“ (jų „poponai“ – yra naktiniai, yra dieniniai – nuo lietaus skirti apsaugoti, yra plonesni – vasariniai). Ir atidžiai žiūrima, kad arkliai neperkaistų nei naktį, nei dieną. „Poponų“ keitimas – jau mano darbas, nes dukra valo gardus, prieš tai kiekvienam arkliui paduodamas rytinis pašaras. Kai kuriems įdedama

vaistų, pvz., nuo artrito. Jiems keičiamas geriamas vanduo, kiekvienam prikemšamos šieno rezginės ir pririšamos kiekviename garde. Miniu pririšimą todėl, kad tai irgi reikia mokėti: arkliai mėgsta kasytis į rezginę. Kai gardai išvalyti, o arkliai paėdę – jie išvedami laukan, į pievas, kurių yra dvi, atskirtos tvoromis. Įrengta jojimo treniruočių aikštelė, išklota plonomis gumos atraizomis. Visą plotą juosia klotas medžio plaušais jojimo takas, kuriuo po treniruočių arkliai vedami, kad nurimtų ir atvėstų.

Išleidus arklius, pabaigiami tvarkyti gardai, iššluojamas koridorius, ir mudvi galėdavome eiti pusryčiauti.

Po pusryčių pievose renkami arklių „kakiai“, kad pieva liktų švari. Noriai ėmiausi to darbo, nes taip būdavau priversta bent keletą valandų praleisti gryname ore. Nuobodu nebūdavo, nes lydėdavo katės, kalbindavau arklius, aplinkui čiulbėdavo paukščiai, teko matyti stirnų, voveraičių. Anglijoje arkliai ganosi pievose visą žiemą, nes tai leidžia gamtos sąlygos. Per tris vasario savaites ten tris dienas snigo ir tris dienas buvo apsiniaukę. Dažnai pašaldavo, šarmas nutirpdavo apie vienuoliktą valandą. Duktė beveik kasdien turi pajodyti arba arklius bent pavaikyti, kad jie palaikytų sportinę formą, neaptingtų ir būtų pasiruošę varžyboms. Išskyrus ponius, kurie skirti vaikams joti.

Prieš temstant arkliai suvedami atgal į arklides, perrengiami, pašeriami ir uždaromi nakčiai. Rakinamas tik garažas, kuriame yra balninė ir stovi nedidelis traktoriukas, juo kartą per savaitę išlyginama jojimo aikštelė bei jojimo takas.

Šiuo metu duktė prižiūri tik ketvertą arklių – du žirgus ir du ponius, nes savo arklį (Hanoverio žirgą – Madoną, pirtą Vokietijoje už 10 000 markių) šeimininkė išsivežė į Londoną. Beveik kiekvieną savaitgalį šeimininkė dalyvauja išjodinėjimo varžybose. Kai važiuoja į varžybas iš sodybos, tai veža ir mano dukrai arklį – juodą kumelę Tizy (vadinamą polo poniu, nors ūgiu ji ne ką žemesnė už šeimininkės Madoną). Šeimininkė turi bent dvi dvivietes puspriekabes, prikabinamas prie džipo arkliams pervežti. Vaikai dalyvauja ponių mokyklos pamokose. Jodinėjimas – brangi pramoga: vien balnas kainuoja apie 1000 svarų. Jojimo batai – apie 70 svarų. O kur dar arklių drabužiai – „poponai“: jų yra visokių. Nakčiai apvelkami atsižvelgiant, kokio oro tikimasi: bijant, kad sušals velkami net du skirtingi „poponai“, o ryte į lauką vedami su pašiltintais, neperlyjamais. Arkliai kaustomi kas pusantro mėnesio, vieno arklio „peravimas naujais batais“ kainuoja 60 svarų.

Kalvis – vaikas su smulkiai garbanotais ilgais plaukais, su galingu „Toyota“ markės kelioniniu džipu – sakėsi, kad dirba dvejus metus savarankiškai, prieš tai

turėjo atlikti penkerių metų praktiką, džiaugėsi esąs savo darbu labai patenkintas.

Pievose čia pilna fazanų, šeštadienį už miškelio vyko medžioklė, o dukra matė keliu ir medžioklius bejojančius – aš nebespėjau pamatyti. Arkliai visą dieną lakstė iš vieno pievos kampo į kitą, išsigandę varovų šauksmų ir šunų skalijimo. Šeimininkai leidžia jų pievose medžioti fazanus, bet tada iš anksto įspėja, ir arkliai neleidžiami tą dieną į lauką.

Apie Anglijos televiziją

Čia labai populiarios laidos apie sodybų pirkimą kaime: šeima parduoda butą, nusako kainą, už kurią nori pirkti namą kaime, išdėsto savo pageidavimus, pvz.: aukštos lubos, Viktorijos laikų stiliaus pastatas, didelė virtuvė, dideli kambariai, keturi ar trys miegamieji, kažkiek akrų žemės, galimybės papildomai plėsti namą ar nusipirkti dar daugiau žemės. Pirkėjams per kompiuterį parodo kokias 4-6 sodybas: jiems į kompiuterį tiesiogiai transliuoja kaip žurnalistei šeimininkai rodo sodybą, ji aiškina perkančiųjų pageidavimus, rodoma, kaip tie komentuoja, ar jiems tinka. Po to jie išsirenka dvi sodybas, kurias nori apžiūrėti patys, ir tada perka. Prisižiūrėjau anglišku interjeru. Anglų namai pilni visokių smulkmenų šiuo požiūriu ir aš į juos panaši – mano kambarys pilnas visokio šlamšto.

Įdomios buvo man ir laidos apie maisto gaminimą bei svorio reguliavimą. Neįprasta pasirodė laida: „Esi tai, ką valgai“. Vyresnio amžiaus, be galo liesa dietologė pasikviečia į savo namus keletui savičių dvi motinas su dukromis: visos turi antsvorio. Parodo joms maistu nukrautą stalą, tiek kiekviena jų suvartoja per savaitę. Ir komentuojama, net barama: pvz., viena motina išgeria per dieną 2 l kokakolos, o jos penkiolikametė duktė – du butelius balto vyno. Abi šiek tiek suvalgo greito maisto bei saldumynų: paprastai žmonės būna šokiruoti, akivaizdžiai pamatę, kaip netinkamai maitinasi. Tad kitas dienas joms sudaromas valgiaraštis, skiriama mankšta. Neįprasta, kad moterys parodomos su maudymosi kostiumėliais, kad būtų aiškiai matomas jų kūno išglebimas. Bet tai dar ne viskas: vieną rytą jos rodomos tualete su sanitarinėmis kaukėmis ant veido ir rodančios savo išmatas dietologei, kuri komentuoja: „Fu, kokia smarvė, dar neturėjau kliento, kurio taip dvoktų išmatos, ir spalva bei forma rodo tokią ar anokią ligą ir t. t.“ Ji netgi parodo ant sienos tualete kabantį rekomenduojamos formos išmatų maketą! Po keleto savičių klientės išleidžiamos namo, bet po kurio laiko dietologė paskambina ir patikrina, kaip klientėms sekasi laikytis nurodymų. Paprastai paaiškėja, kad beveik visos dėl vienokių ar kitokių priežasčių nesilaiko rekomendacijų. Tada dietologė atvyksta į namus ir nurodo papildomų produktų, pamoko pasigaminti patiekalų bei pakoreguoja mankštą. Taip po dar keleto savičių parodo atvykusias

kontroliniam pasirodymui klientės: paprastai jos būna numetusios po keliolika kilogramų ir pagražėjusios.

Šeštadieniais rodomos kelios laidos, kaip pasigaminti tradicinius sekmadieninius anglų pietus su kepta mėsa ir desertu. Dažnai savo mėgstamus patiekalus gamina kokios nors žvaigždės. Įdomios ir kasdien rodomos laidos, kaip mėgėjai kulinarai varžosi dėl „šefo virėjo“ titulo.

Maisto kainos Anglijoje

Duktė buvo emigrantams skirtuose kursuose, tai mane nusiuntė į didelį prekybos centrą „Tesco“ (tolygus mūsų „Maximai“) nupirkti maisto. Turėjau dvi valandas, tad studijavau kainas ir prekių pasirinkimo galimybes. Man patiko, kad radau didelį konditerijos pasirinkimą, ypač pusgaminių. Susidariau nuomonę, kad maistą gaminantis namie ir perkant nukainotus gaminius, galima sutaupyti net uždirbant minimalų atlyginimą. Toliau pabandyčiau surašyti keletą kasdienių produktų kainų: miltų 1 kg – 0,32 £ (32 pensai ~ 1,6 Lt), yra miltų, paruoštų su soda: „self-raising“, yra ir su sėlenom. Daug duonos gaminių ir bandelių iškeptų su sėlenomis. 1kg cukraus – 0,72 £ (3,5 Lt), pieno 2,3 l (pigiausias, „Tesco“ supilstymo) – 1,11 £ (5.55 Lt, 1l apytikriai 1,2 pintos). Ten buteliai plastikiniai, 4 arba 6 pintų, su rankenėlėmis, pienas 2,27 l (4pintos) = 1,11 £ (5.55 Lt), kiaulienos faršas 0,5 kg = 1,99 £ (~10 Lt), 0,2 kg grietinės = 0,67 £ (3,35 Lt) – šita jau panaši į mūsų grietinę.

Anglai vis dar skaičiuoja savais matais: skysčius – pintomis: 1 pinta ~ 0,6 l, svorį: svarais – („stone“): 1 svaras apytikriai 6,33 kg, o atstumą – myliomis: 1 mylia apytikriai 1,6 km, plotą – akrais: 1 akras apytikriai 0,4 ha.

Anglijos miesteliai

Aplink sodybą yra mažų kaimelių – bažnytkaimių. Čia namai iš kažkokio smiltainio ar klinčių, gelsvos spalvos, dauguma jų – netinkuoti. Beveik visi namai turi savo pavadinimus, kurie varinėse ar medinėse lentelėse užrašyti ir pritvirtinti prie vartelių ar sienos.

Pats rajonas vadinasi Cotswold ir yra mėgstamas tiek pačių anglų, tiek turistų iš viso pasaulio kaip pasižymintis būdingiausia senovine Anglijai architektūra. Pastatai ir tvoros pastatyti iš klintis primenančių akmenų, tvoroms sutvirtinti nereikia net cemento – taip buvo statoma nuo viduramžių tose apylinkėse. Viduramžiais Cotswold rajonas garsėjo savo avimis ir aukštos kokybės vilnos pramone. Ir dabar

Pasvirę namai.

apylinkių kalvos pasipuošusios besiganančiomis juodgalvėmis avimis.

Iki artimiausio miestelio, kur yra parduotuvė – 2,5 mylios (4 km, nes 1 mylia ~ 1,61 km). Tai senovinis miestelis Moreton-in-Marsh. Jame daug antikvariatų, kavinių, nedidelių parduotuvėlių.

Bloklio (Blockley) miestelyje (ir kituose taip pat) stovi suoleliai su užrašais, kad skiriami mirusių asmenų atminimui. Man tai patiko. Šventoriuje, prie urnų laidojimo vietos, ant suolelio atkaltės užrašyta: „Nuo Blockley gyventojų skiriama Moris'o Balhatcham'o atminimui. Gimė, gyveno ir mirė kaimelyje, kurį mylėjo. 1921-2002“. Prekybos centre irgi stovėjo toks suolelis, bet užrašas tik nurodė, kad tai – tam tikram asmeniui nuo tos parduotuvės. Autobusų stotelėje, gatvėje – piliečio dovanotas miesteliui suolelis.

Anglų bažnyčios savo keturkampiais bokštais pasirodė labiau panašios į pilis nei į bažnyčias. Šventoriuose daug tradicinių senų, angliškais

gebenėmis apsvijusių kapų, matytų angliškuose filmuose.

Pabaigoje: apie savo nostalgiją – nors dar neemigravusi...

Per tą mėnesį pasiilgau namų: netgi anglų kalba, pradžioje skambėjusi mano ausiai kaip muzika, prarado savo žavesį.

Man, kažkada išdidžiai pareiškusiai savo vaikams: gimdžiau jus Lietuvai ir nenoriu, kad jūs emigruotumėte, teko nuleisti rankas (ir nosį!), ir pripažinti, kad jaunimui perspektyvos tėvynėje labai labai ne kokios. Ir šiuo metu arkliniškai Lietuvoje gauna minimalų atlyginimą, iš kurio skursta dar šeimos nesukūrę jaunuoliai, o jau kaip pragyvena vaikų turinčios šeimos, tai kaip tam anekdote – „valstybės paslaptis“. Užauginau penkis vaikus – iš jų jau dvi užsienyje. Po keleto metų gali būti, kad Lietuvoje nebeliks ir kitų trijų mano vaikų. Skurde užaugę, jaunystėje vieni kitus paremdami išsimokslinę, mano vaikai šiandien turi nemažą turtą – stiprų tarpusavio ryšį. Iškilus bėdai, susisiečia visi.

Tik man, girdėjusiai tėvų pagarbius pasakojimus apie smetoninės Lietuvos gyventojų solidarumą statant Prisikėlimo bažnyčią, perkant privalomai žąsis ir pagarbą mokytojams, kažko nelinksma, ir netgi nejauku. Kaip mano vaikai ir Lietuva? Ar ji dar yra jų tėvynė? Ar, kaip dėstė vienas emigrantas jaunuolis, „buvo tėvynė – liko gimtinė“? Kaip mano tėvų ir mano pačios būsimi kapai Lietuvoje? Mokiasiu Tarybų Sąjungos istorijos mokykloje ir niekaip nesupratau, kam man reikia mokėti apie kažkur Maskvoje ar Leningrade vykusius streikus ar sukilimus (taip tada ir maišiau kas ir kur ten vyko), bet nuoširdžiai gėdijausi ir dabar dar skamba ausyse lietuvių kalbos mokytojos, buvusios tremtinės aimana: „Vaikai, jūs visai nemokat Lietuvos istorijos“. O ko mokysis mano anūkai Anglijoje? Anglijos istorijos – Škotijos istorijos vietoj mūsų Žemaitijos? Ar pasaulio istorijos? Anglijoje knygyne pardavėjas anglas, užaugęs Pietų Afrikos respublikoje, uždavė standartiniu virtusių klausimą: ar jūs, lietuviai, kalbate rusiškai? Gal pusvalandį aiškinome su dukra apie lietuvių kalbos gramatiką, jos įdomumą filologams bei tris Pabaltijo valstybes kartu su Tarybų Sąjungos subyrėjimu, bet... Po keleto dienų nusivylusi duktė pasakė, kad tas pardavėjas paprašė priminti, iš kur ji kilusi: „ar iš Čekijos?“ O man tame knygyne dukra nupirko Anglijos žemėlapi dovanų... Ar ir mano užsieniuis gimę anūkai taip įsivaizduos Europą? Kiek jie domėsis Lietuva? Ar sugrįš mano vaikai, jau išvažiavę ir dar ne, į Lietuvą? Jei ir aš, prieš išvažiuodama į namus, nusprendžiau, kad nekvepia man Anglijos žemė todėl, kad vasario mėnuo...